

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Xaverius Thaumaturgus, Panegyricum Poema

Frizon, Léonard

Burdigalae, 1684

Caput VIII. Iconi Quintadecimæ respondens. Xaverii Thaumaturgi beneficio
Ferdinandus Furstenbergius Episcopus ac Princeps Monasteriensis &
Paderbornensis, ab extremo vitæ discrimine ad sanitatem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69047](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69047)

CAPUT VIII.

Iconi Quintædecimæ respondens.

Xaverii Thaumaturgi beneficio

*Ferdinandus Furstenbergius Episcopus ac Princeps
Monasteriensis & Paderbornensis, ab extremo
vitæ discrimine ad sanitatem revocatus, nuncu-
pato de fundanda Basilica Xaveriana voto;*

Ejusdem Indiarum Apostoli auspicio

*Sacræ ad Sinarum Japonumque salutem expeditioni
census annuos benignè ampleque constituit.*

*Beati sunt, qui... in amicitia tua decorati
sunt. Eccli. XLVIII.*

Currus Israel & Auriga ejus.

IV. Reg. II. & XIII.

JUSTUM amicitiaæ pretium dixit, qui amicum a thesauro
Sapiens comparavit. Si quidem vera fideiisque amicitia,

*2 Amicus fidelis, protectio fortis. qui autem invenit illum, in-
venit thesaurum. Eccli. 6.*

Be

protectio est, bonorumque copiam omnium præbet. rebus in dubiis consilium expedit, in secundis gaudium amplificat, in adversis dolorem minuit; & si auxilium non potest, solatium exhibet. At inutilis plerumque amicitia mortalium gravissimis in casibus, & sæpe noxia accidit: in prosperis autem, vitiorum adjutrix, ministra corruptelarum, & odio capitalior efficitur. Nec verò decus amicis ex hujusmodi familiaritate aspergitur, sed ex contagione macula probrumque contrahitur. Unâ ex illa, quam virtus amicitiam conciliarit, gloria efflorescit; fructus ubertas percipitur. ac planè beati, qui necessitudine aliquâ sanctis viris consociantur; quorum sic ope gratiaque sustententur & foveantur, ut amorem sibi adjungant Divinum, cunctasque omnipotentis Numinis opes habeant ad usum promptas & propositas. Similitudo amicitiam, aut similitudinem amicitia parit. Quocirca probè piæque in Sanctos affecti, mores Patronorum student effingere; ac studiosos clientes ad sua ipsi exempla benignissimi patroni componunt, penitusque conformant. Et venenatis ferè muneribus cum inter se amor nequitiaæ conglutinet, quos coelestis interpres Raphael hostes animæ suæ vocat; ea necessariis perfecti divinique amici beneficia tribuunt, & largientes quæ deceant, & accipientes salute gloriaque impertiant.

Sic nimirum Elias amicitia suâ cum alios, tum maxime Elisæum decoravit, ac verè fortunatum præstitit, quem tanquam alterum se effecit, spiritu suo completum, Prophetia Theurgiaque insignitum. Nam quid ego illa commemorem, quæ tenuis hospitii ac jejuni victus præmia retulit Sareptanæ viduæ; cujus & inopiam extremam farina inconsumptâ, inexhausto oleo, durissimis temporibus sustinuit, & luctum redditâ filio vitâ summam in lætitiâ convertit? Nec verò ii tantum beati, qui viderunt Eliam, amicæque cum illo vixerunt; sed etiam (ut nonnulli interpretantur Doctores futurum præterito significatum, haud raro in sacris litteris exemplo) beati, qui visuri sunt aliquando reducem, amanterque cum eodem supremis temporibus acturi. Hac enim mutuâ benevolentia commune

periculum defendent, instantemque potentissimi Prophe-
tæ inimicis perniciem à se propulsabunt; Judicis quoque
occupatâ gratiâ Christi, cujus Præcursores hunc piâ de-
meruerint observantia, Patronumque sibi compararint.

Age nunc, Xaverii amicitia quàm felix, quàm honorifica
exitit! iis primùm, quibus olim frui cœlestis viri convictu
& familiaritate contigit; ut Pereriæ, Aghiaro, Vellio; de
quibus non uno loco memoravi: ut Petro Mascarenæ, Re-
gio apud Summum Pontificem Legato, à quo Româ Xave-
rius in Lusitaniam fuit deductus; ut Martino Alphonsio
Sofæ, quem Regiæ classis Lusitanicæque in Oriente ditio-
nis Prætores est comitatus; ut Joanni Castrio, Indiæ Pro-
regi, cui multarum palmarum duci in supremo decretorio-
que aternitatis certamine affuit. Et, quibus in locis versa-
batur Xaverius, eundem sibi auxiliarium Christiani sub
mortem omnes deposcebant; haud dubii, salutem sibi in-
tuto esse locatam, si animam in Sancti Patris veluti fini
deponerent. Nec singulos tantùm homines, sed & Indiam
totam suis apud Deum immortalis promeritis Apostolus
tuebatur & fortunabat. Quod Præfectus Indicæ navis,
Olyssiponem appulsæ dixit, cùm vivere Patrem Francis-
cum primo ac fausta omnia complexo nuntio attulisset
Joanni III. Lusitanæ Regi. Neque aliter sensit de certissi-
mo illo saluberrimoque præsidio pius ac sapiens Rex; qui
& Proregem, & reliquos imperii ministros jusserat dicto
esse audientes, quidquid ad Religionem sive inter Lusita-
nos excolendam, sive ethnicos inter propagandam requi-
reret Xaverius; ac quocunque vellet aut ipse proficisci,
aut operas Evangelicas mittere, naves commeatusque ut
abunde suppeditarentur, edixerat. Ubi verò Princeps
optimus tanti mortem viri accepit, ingemuit scilicet In-
diæ Lusitanicæque, velut communi parente orbatis.

At eandem propè tutelam à morte Xaverius, & aliquâ
ex parte firmiorem jam potentior in cœlo, curamque fi-
delissimam Lusitanicis Indicisque rebus impendit; ac bene-
ficentiam consimilem affluentiam miraculorum & perenni-
tate contulit. Vel trium, quos paulò antè nominavi, in-
fistorum subeat recordatio; quibus & navium fortunarum-

que securitatem, & mortis prænotionem conditionemq; felicissimam præstitit. Verissimè hoc universèque amicitia Xaverii perfecit, quod gloriosè Tullianus iactabat Lælius; ut egentes abundarent, imbecilles valerent, mortui viverent. Quot ærumnosi, quot periculose ægrotantes, quot moribundi, quot jam exanimati, posthuma Xaverii dona & prodigia persenserunt, facultatibus, membris, corpore animaque restitutis! Non solum ipse beatus Xaverius est, sed eos quoque reddit beatos, quos amicitia completitur. Quanquam non in homines tantum sibi coniunctos, verum etiam in alienos, cum nullo discrimine proximos haberet omnes, profusa Thaumaturgi charitas fuit: neq; eos duntaxat, quibus ætatis consortium locique opportunitas præsentiam Magni Patris obtulit, & os illud suavissimum plenumque sanctæ majestatis ante oculos posuit, sed etiam regionum tractu diffitos, olim dum viveret, ac seculo ipso posteriores, in partem felicitatis vocavit. De civitate modò Neapolitana (quod exemplum possit unum instar esse omnium) deq; Mastrillo apud Xaverium gratioso narravi. Quantis ex miseris illa erepta! quantis hic bonis honestatus est, *Indus felicissimus*, qualem se agnoscebat ipse, & prædicabat! Recentia quidem ista, & in conspectu propemodum sita loco excelso & illustri: sed recentius occurrit beneficium, sanè Thaumaturgo dignum, & variis adjunctis spectabile, cumque hac mea commutatione rerum Xaverianarum opus coniunctissimum.

Ferdinandus, stirpem si quæris, Furstenbergius; si dignitatem, Episcopus ac Princeps Monasteriensis & Paderbornensis: si merita; pietate, sapientiâ & politicâ & litterariâ, benignitate & munificentia, ceterisque virtutibus, Ecclesiæ Imperiique lumen & ornamentum; D. Francisci Xaverii ope ac patrocinio multa se magnaque à Deo beneficia accepisse profitetur, in Missionis ad Indias Orientales, seu Sinas & Japonas, fundatæ instrumento. Eundem Indiarum Apostolum, singularem Patronum suum appellat in litteris ad Pontif. Max. Innocentium XI. ad P. Ferdinandum Verbiestum, apud Sinas Societatis JESU Vice-Provincialem; ad Patres Delegatos ex universa Socie-

tate, & Romæ ad eligendū Præpositum Generalem Congregatos. Præcipua, credo, munera illius, quem in se beneficentissimum hinc litterarum monumentis sæpe testatur; dona quædam arcana & intima, ad æternæ salutis Christianæque perfectionis rationem facientia, generatim indicavit, non explicuit: nec fortasse explicare satis potuit, vel præ modestiâ, ne suâ cum laude nimîâ communicarentur; vel ex rerum ipsarum, quibus ornatus erat, cœlestium divinarumque præstantiâ. Externum verò & insigne beneficium restituta haud dubio miraculo valetudinis, grati piisque animi luculento perenni; testimonio ad posteritatis memoriam & congratulationem religiosissimus Princeps consignavit, fundatâ & Missione Orientali, de quâ mox, & Basilicâ Xaverianâ; cujus occasione duplex hoc à me susceptum est opus, ad partem ornatus aliquam in templum Xaverianum, Xaverii ipsius tabulis poeticè, historicè, Theologicè pictis & collustratis pro mea tenuitate conferendam.

Quonam Divinæ Providentiæ consilio factum dicam, ut qui Princeps lætissima omnia pro suis egregiis virtutibus rebusque præclarè gestis mereretur, frequentibus incommodis morborum acerbissimisque doloribus fuerit conflictatus? non temere profecto, sed altâ & certâ, quamvis occultâ ratione, bonis mala accidunt; ut observavi, cum agerem de adversis quasi casibus, in quibus Paulum Xaveriumque non fortuna, at illa verè domina rerum & moderatrix Providentia exercuit. Quod utique, menti errorum tenebris non cœcata haud ignotum & obscurum, apertissimè clarissimeque docuit ipsa de cœlo delapsa spectatâque in terris Sapientia; cœcitatem, ac perinde alias corporis vexationes innocenti viro evenire nonnunquam, *b ut manifestentur opera Dei in illo.* Opportunam ingenti exaggeratoque animo Ferdinandi segetem ac materiam suggestit constantiæ ac religionis; quâ, cum amplissimis honoribus emineret inter homines, sanctè integrèq; summo se humanæ sortis Arbitro submissum & obsequentem exhiberet; Indiarum Apostoli gloriæ, salutiq; gentium, splendide fenerato beneficio, deserviret.

b *Joan. 9.*

Nunquam excelsior Princeps apparuit, quàm cum gravissimè decumberet: jamque depositus, jam deploratus, fragilitatis humanæ pariter supremæque virtutis documentum edidit immortale. Ita piè sapienterque cuncta disponebat; ita fortiter ac tranquillè mortem expectabat! Nec longè scilicet ab ultimâ aberat linea, & inevitabili consumptis victisq; medicorum artibus necessitate. Scripsit hoc idem, qui superiora, testis locupletissimus, vir perillustis; eo, quo scriberet, die magnum illum Principem vesperi nullum futurum. Et actum erat, nisi voto vitam redemisset. Thaumaturgum Xaverium invocavit, pacto, si convalesceret, templo; sensit illico Thaumaturgum.

In laudibus Eliæ numeratur, quòd *dejecit Reges ad perniciem, & gloriosos de lecto suo*. Ochoziæ quidem ægrotanti mortem coràm denuntiavit. Principem Elias impium dejecit; piium Xaverius Principem excitavit. Tum certè merito suo Ferdinandus probavit, quod à Sapiente pronunciatum est: *c Amicus fidelis, medicamentum vitæ & immortalitatis*. Nimirum Apostolum sibi cum aliis virtutibus eximiis, tum incenso nominatim Fidei propagandæ studio amicum paraverat Ferdinandus: & salute curanda animorum salutem promeruit corporis; ac mortis, quam nulli hominum proflus effugere licet, dilationem, adeptionemque gloriæ nunquam intermorituræ. Nec vocem item Sapientis negligenter jam sospes audivit, monentis, ut ne voti solutio differatur, sed Deo promissa quamprimum reddantur. Statim ab accepta gratia fidem suam liberavit; præsentis dono gratissimi animi sensum consecravit. Multas is quidem largitiones, & regali animo dignas fecerat, muneribus passim in homines eruditos per omnem Europam distributis; at potissimùm in eorum, qui se ab hæresi in sinum Ecclesiæ receperunt, honestam liberalemque sustentationem collatis; atque in nobilium, sed copiis domesticis parum ornatarum virginum, cœlestes nuptias intra Religiosa septa ambientium, dotem subministratis; publicè verò & in perpetuum decreto annuo censu ad crebras per totum ferè Septem-

trionem Apostolicas expeditiones. Unam tamen omnium ut remotissimam & amplissimam, ita benignissimo com-
 meatu reddituque instruxit Missionem Orientalem. Multa
 in regione universâ Paderbornensi Monumenta antiqui-
 tatis Romanæ, Francicæ, Saxonicæ, pari doctrinâ & ma-
 gnificentiâ statuerat, marmoreis cippis aureisque carmi-
 nibus insignia: sed plurima & pulcherrima Antistes Prin-
 cepsque Religioni Monumenta posuerat; templa, quæ par-
 tim à fundamentis excitarat; partim labefactata, & quæ
 belli furore disjecta, quæ fulmine percussa, quæ incendio
 deformata, quæ vetustate collapsa, restituerat, exornarat,
 ampliarat. Magnificentissimum denique, redditâ sibi salu-
 te, pietatis suæ monumentum constituit Paderbornæ,
 templum novum Academici Societatis Jesu Gymnasia, à
 propatruo suo Theodoro Furstenbergio, urbis Episcopo
 ac Principe fundati. Cujus in templi Xaveriani ædifica-
 tionem Ferdinandus legitimis tabulis assignavit nummum
 plus triginta millia; in fundamenta primum lapidem festo
 cum apparatu suâ ipse manu jecit. Lapidis inscriptionem
 ad verbum hîc subjicio.

D. O. M. S.

FERDINANDVS Dei & Apostolicæ Sedis gra-
 tia Episcopus Paderbornensis & Monasteriensis,
 Burggravius Strombergensis, S. R. I. Princeps,
 Comes Pyrmontanus, Dynasta in Borckeloo, &
 Liber Baro de Furstenberg; Ad majus fidei ac pie-
 tatis Catholicæ incrementum, & servata vita me-
 moriam; hanc ad eum D. FRANCISCO XAVERIO
 solemniter votam, suæ in Deum religionis, in S.
 Indiarum Apostolorum gratitudinis, in Societatem

IESV studii, in Collegium Theodorianum benevolentiae monumentum, primo lapide rite posito à fundamentis exstruere cœpit Anno salutis humanæ MDCLXXXII. Idibus Sextilibus, Pontificatus sui Paderborn. Anno XXII. Monasteriensis An. IV.

Dignus enimvero, cuius tot sacræ passim ædes nomini inscriberentur, Xaverius; qui tot millia templorum per se suosque Numini Divino ad extremos usque fines terrarum cōstruxit, hodieque cōstruit: at viva mysticaque potissimum templa innumera condidit & instruere magis ac magis ubiq; gentium, sed apud Indias frequentissimè pergit. *d Tanquam lapides vivi, domus spiritualis: e superadificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide CHRISTO IESU: in quo omnis ædificatio cōstructa, crescit in templum sanctum in Domino.* Longè maximum ædium sanctarum, Evāgelicarumque missionum fundatorem, planè Apostolum & Prophetam Xaverium, quā potuit viā, secutus Ferdinandus *collaborat Evangelio.*

Gratum fuerit, opinor, sanctioris facundia specimen, adscriptum ex litteris ad Innocentium XI. datis à Ferdinando Kal. April. an. MDC. LXXXII. *In Ecclesiis atque provinciis curæ meæ commissis Christianam pietatem, ubi collapsa erat, instaurandam; & ubi vigeat, amplificandam suscepi. eoque consilio Religiosos aliquot, & Apostolicis virtutibus præditos sacerdotes, primum in Paderbornensi, deinde Monasteriensi Diœcesi cōstitui, qui pagos & oppida concursantes, quicquid in grege meo infirmum esset, consolidarent; quod ægrum, sanarent: & quod abiectum, recuarent. Quod ubi, Deo bene iuvante, feliciter succedere comperi; patriæ quoque meæ, videlicet Vesp̄halie Diœcesi, idem beneficium præstiti. Deinde per vastas Septentrionis regionis diabolicā Lulberi fraude deceptas, Apostolicus Vicarius à Sanctitate Vestra creatus, oviculas Christi nondum eo contagio lesa servare, perditasque recuperare cogitavi: eoque præter expeditiones Aposto-*

d I. Petr. 2.

Ephes. 2.

lucas

licas modò memoratas, complures alias per universum ferè Septemtrionem, usque ad extrema glacialis Oceani littora fundavi: quem admodum Sanctitas Vestra ex addito schmate tabulisque cognoscere dignabitur.

Denique per litteras è Sinensi regno in Europam missas certior factus, ostium illic magnum apertum, nec adversarios multos, sed operarios nimis paucos esse; eoque immensam hominum multitudinem æternum perire: quod suprà memoratæ fundationes mihi ex facultatibus meis reliquum fecerant, in conversionem innumerabilium istic animarum impendi; atque octo Sacerdotibus ibi honestè alendis certum quotannis redditum donavi. atque ita universim institui qui decem Missiones, sex & triginta Missionariis commendatas, &c. Ad has verò sacras expeditiones cur Societatem JESU potissimum ex omnibus Religiosorum familiis in Ecclesia florentibus delegerit, causam Pontifici Maximo adducit, experientiam; quâ teste, & ipsius oraculo Sedis Apostolicæ, divinitus objectum Luthero aliorumque novissimorum hæreticorum colluvioni S. Ignatium cum instituta Societate intelligat; ex eademque Societate D. Xaverium, singularem beneficumque Patronum suum, ad convertendos ethnicos innumerabiles cum sodalibus & successoribus excitatum.

Quam rationem Societati JESU concreditarum hujusmodi expeditionum, latius edisserit Princeps honorificentissimâ ad Societatis Congregationem Generalem epistolâ; (quam Furstenbergianis libris nostris atteximus integrâ.) ubi, *Doctorem Gentium*, inquit, *hæc sua verba nobis inclamantem*; Quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine prædicante? quomodo vero prædicabunt, nisi mittantur? Et D. Franciscum Xaverium, singularem & beneficentissimum Patronum nostrum, desiderio prædicandi Sinis Evangelii magis, quàm vi morbi extinctum, eadem è cælo nobis ingeminantem audire visi sumus. eoque memoratis hisce quatuordecim sacris expeditionibus quintamdecimam Sinicam & Japonicam adjecimus &c.

In eandem sententiam scribere ad Ferdin. Verbiestum dignatus, ac testificari, Epistolæ ab eo ex ultimis Asiæ finibus in Europam missæ lectione sua tantopere commota

vilcera; ut ipsum, ait, *Indiarum Apostolum S. Xaverium*, singulari ac perbeneficum Patronum nostrum per te loquentem nobis audire ac intueri videremur.. hæc de auxilio in salutem animarum generatim implorato subjungit. *Quod nos non verbo, neque lingua, sed opere ac veritate præstare, tuæque coronæ aliquatenus participes fieri cupientes, offerimus Deo ac Redemptori nostro JESU CHRISTO, ejusque Matri semper Virgini absque macula Conceptæ, memorato S. Francisco Xaverio, tibi que, Venerabilis Pater, viginti quinque Imperialium millia toto loco posita; ex quorum annuo proventu octo Apostolici viri, Divini Evangelii præcones, in Sinico aut Japonico regno perpetuò sustententur: qui secundum leges atque statuta Societatis JESU, & conditiones huic nostro diplomati insertas, & ab eadem Societate approbatas, opus Dei operentur; & sicut tu, & unà tecum in Evangelio laborantes, nullam ex amplissimo Sinensi agro messem in horreum Domini congregare nituntur.*

Sed plura ex iplo foundationis diplomate videntur mihi referenda. cujus in diplomatis exordio præfatus, Sapientiam æternam ex ore Altissimi prodeuntem, uterique illapsam beatissimæ & semper immaculatæ Virginis MARIE, attingentem à fine ad finem fortiter, & disponentem omnia suaviter, gentibus ad Orientem sitis per Apostolum suum Thomam ineffabili pietate verbum salutis misisse, tum
 ,, ordine subjicit. Divinum istud verbum cum infecutis
 ,, tempestatibus Diabolus ab Indorum cordibus abstulisset,
 ,, clementissimè id ipsis superiori seculo (eadem illa Sapientia)
 ,, restituit prædicatione ac miraculis D. Francisci Xaverii
 ,, verii magni Patroni ac Tutoris nostri: qui Fide Christiana
 ,, vastissimis illis regionibus invecit, primus ad extremos
 ,, hominum Japones usque progressus, jacto illic Evangelii
 ,, semine (quod postea tot millia SS. Martyrum & Confessorum
 ,, protulit) in immensum Sinarum imperium, versutià Dæmonis
 ,, omnibus externis clausum penetrare, eis que Christum aut
 ,, sanguinem dare concupivit. Sed in iplo tantæ rei molimine,
 ,, ac expetitæ tot votis provincie ferè conspectu, vir desideriorum
 ,, ad æterna præmia evocatus, quod vivus efficere nequivit,
 ,, jam cœlo receptus per sodales suos obtinuit.

„ illos ætate nostra vir nobilitate generis, & Apo-
 „ stolica virtute clarissimus, Joannes Adamus Schall à Bell
 „ è Soc. JESU Sacerdos, popularis atque cognatus
 „ noster, maximè enituit, & Christianam Religionem per
 „ annos sex & quadraginta iis in terris mirificè propaga-
 „ vit: ita ut, aperto jam illic ostio magno, viri Apostolici
 „ tantummodo desint, qui panem vitæ æternæ petentibus
 „ parvulis frangant, atque tot animarum myriades è pote-
 „ state tenebrarum erutas, in Dei lumen ac regnum felici-
 „ ter transferant.

„ Quod gravissimis sanè verbis in epistola spiritu prorsus
 „ Apostolico scripta, & ab Oriente in Occidentem missa,
 „ deplorat venerabilis Ferdinandus Verbiest Societatis
 „ JESU apud Sinas Vice-Provincialis: messemque in im-
 „ mense illo imperio multam & copiosam albescere, opera-
 „ rios verò paucos esse tantopere queritur; & opem Socio-
 „ rum omniumque Christi fidelium tam miserabiliter ex-
 „ postulat; ut bonorum omnium, litteras illas legentium,
 „ animos acerbissima ista lamentatione vehementer com-
 „ moveri necesse sit.

„ Quibus & nos incitati *** posteaquam complures in
 „ hac mundi plaga Missiones, usque ad ultimas habitabiles
 „ oras, approbante S. D. N. Innocentio XI. Pont. Max. qui
 „ nobis, licet immeritis, sui & Apostolicæ Sedis Vicarii
 „ Generalis munus per Septemtrionem obeundum, diplo-
 „ mate X. Septembris an. M. DC. LXXX. dato injunxit,
 „ fundavimus; ad extremum quoque Orientem, & in pri-
 „ mis Sinarum ac Japonum regna bene juvanda opes no-
 „ stras conferre, & perpetuam ibi ordo è Societate JESU
 „ Sacerdotum Missionem instituire, ac stabilire decrevimus:
 „ ut Dei ac D. N. J. C. dominatio à mari usq; ad mare, & ab
 „ ultimo Septemtrione usque ad terminos orbis terrarum
 „ proferatur; ac filio Dei ab æterno Patre data heredi-
 „ tas, à diaboli fraude atque rapinâ magis magisque vin-
 „ dicetur.

„ Quapropter omnipotenti Deo, Patri misericordiarum
 „ & Deo totius consolationis, qui consolatur nos in omni
 „ tribulatione nostra; & anno proximè superiore nobis

„ atrocissimo morbo ad portas mortis adductis mirabili-
 „ ter dedit sanitatem & vitam & benedictionem; ac Dei-
 „ paræ semper-virgini MARIE absque macula Conceptæ,
 „ supremæ apud Deum Patronæ nostræ; memoratisque san-
 „ ctissimis Indiarum Apostolis offerimus, ac Missioni Sinensi
 „ & Japonicæ largimur quinq; & viginti Imperialium dale-
 „ rorum millia. (Hic prolixas explicatasque tabulas rur-
 „ sus aliquâ ex parte ut contraham, præter alia Ferdinandus
 „ accuratè providet, solida ut pensio centum & viginti
 „ quinque nummorum ad singulos perveniat Evangelicos
 „ Sinarum aut Japonum cultores, nihil Apostoli exemplo
 „ accipientes à gentibus. Neu qua inde pars decedat in
 „ sumptus huic necessarios procurationi, aliunde stipendia
 „ certis hominibus annua prospexit, ut infrâ testatur, in
 „ „ fundatione Monasteriensis Missionis.) Reliquum verò ex
 „ „ tota pensionum summa, deductis collybi Olyssiponensis
 „ „ sumptibus, in usum & incrementum hujus nostræ funda-
 „ „ tionis impendatur, ac sorti quinque & viginti millium
 „ „ dalerorum Imperialium accedat, ut ita assignatus his
 „ „ Christi militibus proventus annuus processu temporis
 „ „ augeatur.

„ „ Hanc vero expeditionem Apostolicam, ejusque re-
 „ „ ditum Collegio Monasteriensi eâ lege & conditione ad-
 „ „ jicimus & unimus; ut Præpositus Generalis Societ. JESU,
 „ „ secundum laudabile ejusdem institutum, ex illo vel aliis
 „ „ utriusque Germaniæ, vel totius Europæ Collegiis,
 „ „ octo Sacerdotes Missionarios ad hoc Apostolicum
 „ „ munus idoneos emittat; qui ex legibus ab Apostolica Sede
 „ „ ac Societate de hujusmodi sacris expeditionibus latis, &
 „ „ monitis S. Francisci Xaverii, per epistolas ejus toties
 „ „ inculcatis, piè ac religiosè vivant; infideles Sinas & Ja-
 „ „ pones sanctam legem nostram doceant, & veri Dei cul-
 „ „ tum longè lateque per Indiam propagent * * * *
 „ „ Omnino autem volumus, ut hic reditus alendis dictis
 „ „ Missionariis donatus, in nullum alium, quantumvis bonum
 „ „ usum, præterquam in hanc expeditionem Apostolicam
 „ „ quomodolibet derivetur. super quo oneramus conscien-
 „ „ tiam tam ipsorum Missionariorum, quàm Societatis JESU

„ Moderatorum , & aliorum , quorum curæ hæc commis-
 „ fimus * * *

„ Huius igitur in Divino nomine sic fundatæ expeditio-
 „ nis Sinensis & Japonicæ , præter Pontificem Opt. Max.
 „ & Generalem Societ. JESU Præpositum (quos ut hanc
 „ Missionem patrocinio ac favore suo complectantur & fo-
 „ veant , per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus)
 „ perpetuus in terris erit Protector Episcopus & Princeps
 „ Monasteriensis ; Conservatores autem , seu Curatores ,
 „ Suffraganeus noster * * * *

„ Postremò vehementer cupimus à sæpe dictis Missiona-
 „ riis de statu hujus expeditionis fructuque laborum , data
 „ scribendi occasione , ad nos & successores nostros iden-
 „ tidem referri ; planè sperantes , aliquando futurum , ut
 „ alii quoque Germaniæ Episcopi ac Principes , optatis de
 „ felici , Deo bene juvante , Missionis Sinicæ ac Japonicæ
 „ successu & sancti Evangelii incremento , nuntiis excitati ,
 „ ad Religionem Christianam Deique gloriam usque & uf-
 „ que amplificandam , pro facultatibus quisque suis & Di-
 „ vini obsequii studio , longè plura ac majora Christianæ
 „ charitatis officia miseris Indiarum populis Catholicâ fide
 „ imbuendis exhibeant &c.

Sic magnificentissimo Principi non satis fuit , quod egit
 per se ipse ; verùm & aliena præparavit Indis allicitque
 beneficia. Longè ac latè prospiciens , quæ conceperat
 egregia studia , in ceteros quoque optimates diffundere
 studuit ac propagare. Omnium & nationum & seculorum
 Principibus munificentiam planè regali præluce Antistes
 sapientissimus ac religiosissimus : idemque immortalium lit-
 terarum faces hominibus admovet Apostolicis , quos opi-
 bus suis , donis perennibus & præsiis instruit. Plura hoc
 loco de Principis Celsissimi præclarè tum scriptis , tum
 factis dicerem ; nisi hoc ipso tempore Furstenbergianorum
 libros quatuor , omni laudum Ferdinandi genere abundan-
 tes emitterem. Ad eos igitur orationem converto , quos ille
 ad sperandum & audendum quasi signo aliquo sublato evo-
 cat ; Divino tanquam classico excitatos inflammatosque
 suis copiis armat ; & apertâ , quam egestas intercluserat ,

viâ ad extremos fines terrarum promovet, auspicio Ducis maximi, Patroni sui Tutorisque D. Francisci Xaverii.

Hic adeo *Currus Israel, & auriga eius*: quod ad Eliam primùm Elisæus, ad Elisæum deinde rex Joas succubabat. Querit Augustinus in psalm. LXXXVI. *Quare sunt fundamenta Apostoli & Propheta?* respondet ipse: *quia eorum auctoritas portat infirmitatem nostram.* Simile quidpiam effari de curru mystico licet. Indiarum & Apostolus & Propheta, ope sua gratiaque apud omnipotentem Dominum valentissimâ infirmos subvehit sibi commissos: non modò, ut Auriga, dirigit clarissimis exemplis monitisque saluberrimis, Apostolico cœlestique Epistolarum volumine ad sempiternam operariorum Evangelicorum disciplinam consignatis. Mastrillo suo, ut alibi jam exposui, vota solita cum præiret, adderetque præcipuè *Apostolicam missionem Indicam*: hæc ipse, veluti præcentor auspexque divinus, gravissimi ponderis verba sub unxit; *Omnia intelligendo juxta ipsius Societatis constitutiones, & Decreta S. P. Francisci Xaverii de Indicâ expeditione edita.* Quod huic suo carissimo clienti præstitit coram Xaverius, & manifesta prodigiorum experienciâ; id ceteris ferè ad animarum conquestionem missis Apostolus, quoad necesse est, pro ratâ cuique portione præstat, miris, sed arcanis modis: occultoque veluti aurigans ductu, sectatores idem suos assiduo benignoque subsidio peramicè deportat.

Vas electionis Saulum Christus appellavit; qui salutare nomen Domini portaret gentibus & regibus. Instrumentum lectissimum aptissimumque fuit circumferendo JESU Xaverius amore suavissimi sanctissimique nominis geminus Ignatio, & Loiolæ suo, cui socius est aggregatus, & antiquissimo illi Antiocheno, quem Deiferum cognominarunt. Ecquis aut longiùs Francisco Xaverio aut celerius JESU nomen augustissimum, & salutem Deumque pertulit? Ipsos etiam, quibus Evangelii disseminandi partes crederet, sollicitudine patriâ & opitulatione præsentissimâ gestare Apostolus videbatur. *Sicut Aquila* (quam ei similitudinem omnino congruere, altero præsertim capite demonstravimus) *provocans ad volandum pullos suos, & super eos vo-*

THAUMATURGUS.

231

litans, expandit alas suas, & assumpsit eum, atque portavit in humeris suis. Neminem ferè ad opus Evangelicum in ullam destinavit regionem, quam non priùs ipse tentasset atque explorasset. labore suo mollitam, ac propè subactam humum secundariis operis tradebat: & quos in curæ partem vocaret, præceptis artibusque imbuebat ejusmodi, quæ rerum tractandarum, locorum populorumque adeundorum naturæ maximè convenirent. Usu diurno, cœlestisque haustas commercio notiones sociis amantissimè infundebat. hodieque stat Indica expeditio primis illis Apostoli institutis servandis, & Xaverianis quasi vestigiis persequendis.

Quòd si (ut Hebraïca fert sententia) pro, Auriga, legimus; & equites ejus; hoc est (quemadmodum Chaldaïca Paraphrasis explicat) preces tuæ Israeli plus, quàm currus & equites, firmamenti & utilitatis afferebant: non unius certè viri vires animique in Xaverio eminebant. Solus agminis instar fortissimi & invictissimi Xaverius obtinebat. Quæ vis ejus in Badagas, in Tolanos, in Acenos extitit! Quântum in eo præsidii rebus Indicis Lusitanix rex constituebat! ut supra narravimus. Quid enimverò non efficeret is, qui, ut alicubi meditabar,

*Centum per populos, elementa per omnia regnum
Explicuit?*

Gloriari cū Paulo in Domino licebat Xaverio. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Ea nimirum Deo fretus ad Divinam Fidem Indorum animis inserendam perfecit, quæ panè humanam fidem superarent. Sic ille veteres Apostolos est secutus, ut sit ipse Apostolicorum virorum, teste Urbano Pontifice, *f Dux Divinâ providentiâ constitutus... novarum gentium Apostolus.* Quot Evangelio inaccessas oras primus adiit, sociis aperuit! quàm pleno ac firmo gradu antecessit! quo laborum cursu Orientem illustravit! Ac ne prædicta, cum aliis locis, tum hoc ipso & proximè superiori capite, repetam; quantum ab hoc Duce in milites virtutis, industriæ, felicitatis profluxerit; ostendunt sanè eorum, qui

f In Bulla Canoniz.

ante Xaverii adventum fuerant in Indiis versati, raræ de Superstitione victoriæ, infelices Religionis angustia. Post arma verò Indiis à Xaverio illata (*g non carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitiorum, consilia destruentes & omnem altitudinem extolentem se adversus scientiam Dei, & in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*) innumeræ lemniscatæque palmæ ab Xaverianis Accensis relatæ, longè latèque prolata fines Ecclesiæ. Scilicet tanti esse exercitum, quanti imperatorem, verè proditum est. Quàm strenui! quàm Xaverio digni! quàm illi non absimiles Barzæi, Nunnii, Turriani, Silveriæ, Aquavivæ, Spinolæ, Mastrilli, tot alii triumphales viri! Ad illius exempla Ducis ita militiam vitamque exegerunt suam, ut ipsi in exemplis habeantur.

Sed evocatore[m] hominum generosorū, maximèq; Societati suæ adscriptorū, & hortatorè nunc quoq; audiamus Xaverium. *h Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. i Observate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram.* Atque ut ab ipso missionis capite ordiamur; nihil tergiversatur Xaverius, ut Moses cunctabundus, excusans, subterfugiens profectio[n]is Ægyptiacæ munus impositum à præsentè Domino, sive Angelo nomen vicemque Domini gerente. Procul ab omni timiditate, alacritatem potiùs Isaiaë reddit, *Ecce ego: mitte me.* idque tantum voluntatem Divinam significante Ignatio, Pontifice annuente. Prophetam suum Ezechielem Deus ad cape[n]dam, quam mandabat, provinciam acuens, gravitatem levat oneris, & facilitatem agendi proponit. *Non enim ad populum profundi sermonis & ignotæ linguæ tu mitteris, ad domum Israel; neque ad populos multos... quorum non possis audire sermones.* At Xaverius *k Legatus ad gentes missus est, non vultu magis, quàm vitâ discoloris; nec longinquitate ab Europæis disjunctiores, quàm barbarie: ad populos vocis commercio nullo sibi cognitos; apud quos & mutus foret & surdus, nisi miraculo multiplici Apostolicum donum subvenisset linguarum; de quo*

*g II. Corinth. 10.
i Philip. 3.*

*h I. Corinth. 11.
k Jerem. 43.*

alibi

alibi jam dixi. Neque, ut Moses, in terram vocabatur lacte & melle fluentem; sed in plagas, quæ æstu candentes, quæ rigentes glacie, horrentes crucibus, sanguine exundantes.

Ut expeditus in crastinam lucem apparuit; male-sartâ togâ, sacroque ad Ecclesiasticas preces libro sat instructus! Nihil se carni debere & sanguini putavit: / Eliamque ex hac etiam retulit parte, à consanguineorum nexu planè solutum & liberum; perinde ac Melchisedech, *m sine patre, sine matre, sine genealogia*. Ex abrupto quippe Elias inducitur, itidem ut sacerdos iste rex pacis & justitiæ: ac nisi *Thesbites de habitatoribus Galaad* appelletur, de cœlo repente delapsus videatur. Clarissimâ quidem stirpe oriundus erat Xaverius, & Reges ipsos Navarræos materno genere contingebat: verùm ita rationem habuit nullam cognatorum, quasi cognatos haberet nullos. Elisæo tamen, cùm Propheta initiaretur, domum regrediendi ad osculandos parentes veniam dedit Elias, quam *n* Christus in opus Evangelicum accito negavit, ad perfectiora discipulos informans. Semel ad aratrum immissâ adhibitæque manu, pedem non modò referre, sed vel oculos retorquere suscepta Divini regni procuratio vetat. Hujusmodi pium ac salutare domesticorum odium Xaverius, quod à Cœlesti Magistro didicerat, edocuit ipse insigni facto; cùm habendo in Lusitaniam itinere patriam præteriens, quamvis urgente Legato, cujus in comitatu erat, desistere tantulum de via recusavit ad valedicendum Matri (pater namq; diem obierat) à qua toto jam dividendus orbe abscederet. Sensûs humani mollitiem periculosam, non sibi; cui, quæ erat animi firmitate, nihil verendum occurreret: sed aliis cavuit Apostolus, *o* vocatis per gratiam ad evangelizandum in gentibus: exemplumque cum Paulo edidit non acquiescendi carni & sanguini. Quid, quòd beatus jam, certissimusque Indicæ peregrinationis dux & auspex, Mastrillum,

l III. Reg. 17.

m Hebr. 9.

n Luc. 9.

o Galat. 1.

G g

ut suo est notatum loco, in hæc verba tanquam sacramento adegit? *Abrenuntio parentibus &c.*

An verò minùs, quod alterum expeditioni sacræ impedi-
menti moræque intervenire possit genus, præcidit ac
sustulit, amorem curamque commodorum? Quâ supellecti-
li, quo apparatu, Româ discesserit, modò audisti. Pauper-
tas illi pro viatico, pro ornamento fuit. Precario ute-
batur cibo, mendicato publicoque inopum hospitio. Etiam
in summâ sæpe copia rerum, certatim ab amicis oblatâ &
obtrusâ (quod jam aliquoties declaravi) egestatem prose-
quebatur usquequaque, arctissimè complectebatur. Cetera
corporis incommoda ferebat non patienter solùm, sed &
libenter: nec alias terræ sensit delicias,quàm labores,quàm
dolores. Nudâ humo, & durâ prorsus quiete per somnum
brevissimum decumbebat; flagellis se ipse ferreis laniabat:
omni vexationum generi arridebat.

Verùm, ut in iis hæream asperitatibus, quas ex historiæ
sacro sanctæ monumentis usurpatas ab Elia novimus; affi-
nes Xaverianas, & si non eadem omnino specie consimiles
aliquas, pares profectò, aut graviores agnoscamus. Melote
Elias vestitus, zonâ pelliceâ accinctus incedebat: Xave-
rius vili & lacerâ tunicâ indutus; & quam piæ crudeli-
tatis formam invenit; brachia, femora, crura funiculis
ita devinxit obstrinxitque, ut carnes ipsas altè subirent:
nec modum atrocissimo tormento sub ingressum duri pro-
lixique itineris posuit stupenda in corpore cruciando per-
tinacia. Ac, nisi is, cui placendi studio Xaverius tam in-
usitatum supplicium, adeo immitem quæsitæ ex agilitate
gloriolæ ultionem exquisierat, istiusmodi vincula Deus
foedis acerbisque ulceribus opportuno subitoque per no-
ctem sanatis miraculo dirupisset; nunquam Indias Aposto-
lica Thaumaturgi vestigia impressissent.

Num potuit secum ipse acrius bellum gerere Xaverius,
aut innocentibus virgineisq; membris acutiorem dolorem
inurere? Præinctos virginitate lumbos gerebat (itidem
ut Elias Elisæusque, ex Patrum sententia, nec obscuro an-
nualium sacrorum indicio:) & medium inter somnum co-
gitationi subobscoenæ repugnavit, *usque ad sanguinem restitit.*

Cor nempe illud purissimum, ac prius intenta custodiâ septum, vel inter somnia vigilabat; ab omni vel umbrâ libidinis abhorrebat. Tantum amor castitatis in perturbatam errantemque valuit phantasiam; quæ in officio tamen se continere solebat, & vivis rerum cœlestium imaginibus pias etiam in somnis voces identidem excitare! Contra nequitia spiritualia, quæ à Paulo dicuntur, contra vim insidiasque tenebrosorum hostium egregiè armato semperque invicto animo decertavit.

Mentis integritati suppetias ferebat, corporis illibatum florem tuebatur summa in victu temperantia, aut duritia potius austeritasque singularis. Pane, & quidem subcineritio interdum, victitabat Elias (quanquam & carnes aliquandiu corvi attulerunt) sitim aquâ simplici levabat. Xaverius interdixerat sibi (ut extat in officio Ecclesiastico) *non carnis solum & vini, sed panis quoque triticeï usu.* immò pane caruit sapissimè: & in Japonia iter Meacense perlongum, perque asperum pedes oryzâ afsâ toleravit. *Biduum subinde, triduumque omni prorsus alimento abstinebat.* Quin & diès quatuor, jam inde à primâ conversione ad Deum, inter ascetica partem cibi nullam attigit: & septem ipsos diès, ad ædem Thomæam peregrinans, continenti solidoque exhaustit jejunio. At quadragenos impastus omnino Elias traduxit! sanè, mirifico roboratus pane, qui esuriem summo veret, per Angelum ministrato. *Ambulavit in fortitudine cibi illius... usque ad montem Dei Horeb.* Morsus verò importunos acerbosque famis sensit cum Christo Xaverius; inedia aliquando propè enectus, jam voluntariâ, jam necessariâ; nisi quòd inopiam planè volens libensque incurerat. Fuit, fuit tamen quantumvis severo jejunio pastus nonnunquam difficilior molestiorque Xaverianus; nempe Venetiis, ad Manaram, alibi, ex hominum ulcerosorum, quod supra commemoratum est, sanie foedissimâ, ac vix oculis ferendâ, toto ore avidè petitus. Nec pauciores quadraginta diebus in Montè-Celso, Patavini agri vico, transegit, antequam daret se in publicam salutis alienæ procuracionem, desertæ casulæ immorans, atque omnibus se pœnis ultro excrucians, arcto in primis ac rigido je-

junio ; quod una contemplandi precandique assiduitas fervorque suavissimè temperabat.

Sed vita Xaverii solida, perpetui cujusdam jejunii speciem habuit ob parcitatem victus & tenuitatem, ne vilitatem dicam & insulsum. Sola asperrimam legem privatæ abstinentiæ consulta remittebat charitas, mensasque non refugiebat externas ingenuâ facilitate, amicorum invitatu, meliores utique epulas piis ac multâ conditis jucunditate sermonibus apparans hospitem animis. & mensas alienorum appetebat, ultroque convivam offerebat sese, & ingerebat hominibus improbis, aperta malorum suorum remedia averfantibus: quos insitâ comitate, miraque prudentiâ captabat, & salutarî implicabat familiaritate, flagitiorum venena & impuræ pestiferæque consuetudinis illecebras nec-sentientibus lenissimè subtracturus. Tum Christi Salvatoris exemplo, convivia ineuntis publicanorum, & monitu discipulis dato, edebat quæ apponebantur, asperiori instituto vitæ dissimulato: ac secum ipse cum Divino Magistro Apostolus reputans, universaq; agendi ratione proloquens; *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus.* Cum eodem suo Domino Xaverius; ut Elias corvorum pascebatur ministerio; sic, ex Augustini interpretatione, peccatis antea denigratarum gentium conversione & fide reficiebatur.

Hæc nimirum studia paupertatis, castimoniam, abstinentiæ, mortificationisque perfectæ, necessaria viris ad salutem aliorum incumbentibus; ne magno suo periculo in tali tantoque negotio versentur, profanasque cum sacris curas commisceant & miserè confundant: at iisdem, præcipuè ut apti ex obedientia, ex Præpositorum voluntate nuruque suspensi agant, clarissima lumina Apostolus Indiarum ostendit. Calceatos esse Paulus pedes jubet præparatione Evangelii pacis; videlicet prompta expeditaque voluntate felicis nuntii, quo bona omnia pacis nomine ex Hebraica significatione continentur, in omnem partem efferendi. An non id habebat propositum; id Ecclesiæ animæque Apostolicæ sacro in Epithalamio Cœlestis canebat laudabatque Sponsus? *Quam pulchri sunt gressus tui in calcea-*

mentis ! Quod excepisse atque explicasse Vates Evangelicus pari videtur exclamatione. Quàm pulchri super montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem, annuntiantis bonum, prædicantis salutem ! Atque eandem faustam exclamationem, admirationem, gratulationem Apostolus Roman. c. x. refert verbis contractam, numero dilatatam. *Quàm speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona !* Majorem profectò in modum pulchri, spectabiles, mirabilesq; fuerunt Xaverii progressus, à montibus Romanis ad Indos venientis Apostolici Nuntii, *colles* incredibili pernecitate *transilientis*; excelso loquendi præconio, ut alià dixit occasione Magnus Hilarius, pacem ac salutem nuntiantis, Divina bona prædicantis, jamque ex parte conferentis.

Est illud scitum Ambrosii de Sanctissima Virgine : *Quæ incessu affectuque venerabilis, non tam vestigium pedis tolleret, quàm gradum virtutis attolleret.* Virgini addictissimus Deiparæ cliens Xaverius, eà duce & auxiliariâ, non modò cum vincta exulcerataque funiculis membra sustinens, agere iter olim instituisset, in singulos gradus patientiam promovebat; sed quovis loco & tempore, per arctam & asperam viam constantissimè procedens, assiduè omni virtute provehebatur. Maximè verò inter æstuantes Comorini plagas, sole imminente, arenosò solo, quàm pulchri ingressus, & calcibus sæpe nudis quàm miri discursus ! Inter Japonicas nives & glacies, rupes inter ac vepres, quàm speciosa viatoris Apostolici, tumefacta, congelata, lacera, cruenta vestigia ! Nunc quoque tanta ista vestigia non implentium quidem, at prementium certè, quàm speciosi Evangelicorum pedes cursorum, ingens amplumque stadium signo à certaminis præsidibus dato rite ingressorum; legitimè, ut coronentur, certantium ! Sed parum est, stadium dicere ab Xaverio decursum: nec satis, Apostoli velocitatem cum Aquilâ, ut priùs, conferre. *Dominus...posuit me sicut sagittam electam.* Quæ Isaiaè verba posteriori Eliæ, Joanni Baptistæ aptavit Ecclesia: de se ipso Barnabaque Paulus hæc tacitè; subsequèntia, ex hisque pendentia, disertè est interpretatus; *Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis*

salus mea usque ad extremum terra: nos utraque ad Indiarum Apostolum commodè transferamus. Hoc scilicet Divinæ gloriæ telum, insigne delectu, formâ splendidum, vi acerrimum, innumera salutariaque hominum cordibus vulnera infixit, clarissimas infinitasque victorias Christianæ Religionis confecit. Hujus instar excussi vibratîque Divinâ manu teli, agè parati, expediti, celeres acresque, sacræ Missionis captatores, ab Heroe non degeneres filii; p sicut sagitta in manu potentis, q acuta, r lucida, s ardentes, ite, quò vos cunq; destinarit religioso magistratu interprete Deus; tenorem servate; ictum perferte. Sagitta Jonathæ nunquam rediit retrorsum.

Factum Elisæi (quando hætenus Prophetæ istius mirifici cum Xaverio comparisonem sum persecutus) dictumque circa sagittas haud omittam. Morti jam proximus, cum sibi adstantem Joam jussisset asserre arcum & sagittas, arcuque manum imponere; *superposuit Elisæus manus suas manibus Regis: & ait; aperi fenestram Orientalem.. jace sagittam.. sagitta salutis Domini.* Hæc Xaverio partim accommodare, partim singularis viri sectatoribus fas fuerit. Ecquid rectè sagitta ipse vocari potest, ut paulò antè demonstravi? à Domino sagitta salutis emissa ad Orientem. Sed, quem admodum ab Elisæo profecta vim suam obtinuit fausta precatio; & quas ore prædicebat victorias Prophetæ, manu effecit regiæ manui per mysticum ritum impositâ: sic, quam in terris, agens opem Xaverius apertè sociis Evangelicis præstiterat, immortalis nunc uberiosem de cælo præstat, occulta benignissimæque efficientiæ certâ, nec semel à me tactâ, ratione. Quamobrem ab his cum laude gesta omnia, Prophetæ Apostoloque Indiarum Thaumaturgo sunt adscribenda. Militum egregia facinora dux; discipulorum studiis parta decora magister suo jure sibi vendicat. Et faciendâ per Eliam Deus nonnulla prænuntiavit, quæ per Elisæum ipsiusque discipulum peracta fuere; ut Hazaelis & Jehu Regum designatio & unctio. Jacobus Patriarcha filio carissimo optimeque promerito Josepho quem fundum ex-

p Psal. 126. q Ps. 44. & 119. r Habac. 3. s Ps. 7.

tra sortem assignavit, eum se tulisse ex Amorrhæis dixit gladio & arcu suo; id est, Simeonis & Levi liberum suorum armis cepisse. Christum in Judæa baptizasse narrat Joannes tertio historiæ Divinæ capite: per discipulos id actum explicat idem capite quarto, *Audierunt Pharisei, quod JESUS... baptizat: quanquam JESUS non baptizaret, sed discipuli ejus.* Quin ergo suppari modo Xaverius baptizasse dicatur, non tantum quos suâ ipse manu lustravit innumerabiles, verum etiam quoscunque ejus discipuli sacris & vitalibus aquis perfuderunt? Documentis, exemplis, miraculis adhuc superstes in orbe terrarum, in cœlo assiduis apud æternum Dominum precibus efficax, ope Divinâ usque modò operatur. Caput suum agnoscat illorum, quos Christo per Evangelium Xaverius genuerat, cuncta posteritas. Quidquid recti piique in Indiis ultra citraque Gangem, quidquid in Japonibus, quidquid in Sinis perfectum (ne dicam, quæ multa magnaque in reliquis Asiæ partibus, quæ in Africa, quæ in America, præcipueque in Europa Xaverio debeantur) id sanè totum Orbis Novi Apostolo acceptum est referendum; perinde ut satori arboris fructus, ut semini suo messis. *Granum frumenti ipso in aditu Sinarum mortuum est, & cecidit, fratres, noster nempe Xaverius.* (Scribebat in Lusitaniam aliquanto post Apostoli decessum, respiciens ad Evangelicum effatum, Melchior Nunnius:) *nimirum si ad metendum accesserimus, spicas ex eo uberes, volente Domino, colligemus.*

Mors ista, cujus renovata mentio est, ingens obedientiæ facinus exemplumque singulare Apostolicis præripuit viris. Antevortit enim, quas Ignatius litteras ad Xaverium dedit ex Oriente in Europam revocandum: ut ipse, quæ erat gentium regionumque notitiâ, delectum haberet virorum ad Indiam Japoniamque mittendorum; & quæ valebat famâ gratiâque apud Lusitanæ Regem, apud Romanum Pontificem, cum iis coram ageret efficacius de gravissimis rebus ad expeditionem Orientalem spectantibus, ad Æthiopicam Brasiliamque missionem. Suberat alia revocationis causa; quam sibi indicatam postea declaravit arcanorum Ignatio conscius Polancus. Nempe administranda Socie-

tati quem norat aptissimum sapientissimus hominum virtutumque æstimator, sibi optabat reposcebatque tacitus successorem. Et alterum ab Ignatio moderatorem ordinis universi Xaverium Petrus Faber, tantâ prudentiâ vir, tantâ religione, jam olim suffragio nominarat. Tum verò cernendi spes Thaumaturgi celeberrimi, sanctissimiq; Apostoli, sic Romam erexerat, ut omnibus jam lætitiis amplissimi Proceres incederent. Jamque solennem & triumpho similem pompam excipiendo Indiarum victori meditabatur sedes illa Religionis ac majestatis; urbs illa, cujus augustam ditionem longiùs, quàm Imperatores omnes, unus protulerat Xaverius.

At enim Divinæ aliter Providentiæ visum: quæ, quo maximè decuit loco & tempore, Xaverium obire voluit, suumque Indiæ proprium ac perpetuum remanere Apostolum, & quasi pugnx aream campumque obtinere ac premere *t virum unicè obedientem; loquentem victorias.* Quo religiosæ obedientiæ sensu esset animatus; eâ pariter & superiori fidelissimè exhibendâ probavit, & diligentissimè à subditis exigendâ: quippe totam virtute istâ primariâ disciplinam Religionis perfectionemque contineri convertiq; doctus, & factis æquè ac verbis egregiè perdocens. Ordinem, cui sacratâ solenni que professione erat consociatus, quanti faceret, quantâ complecteretur charitate, ostendit illâ sibi aptatâ Psalmographi imprecatione; *si oblitus fuero tui, Societas JESU, oblivioni detur dextera mea:* tum quæcumque ad ejus constitutionem progressionemque attinerent, piâ curiositate & sollicitudine requirendo.

Ignatium quàm verè, ut appellabat, parentem animæ suæ agnosceret, nōne insigniter commonstrabat institutis legibusque illius avidè expetendis, accuratè alacriterque observandis? Etsi antequam regulas ab ipso, quas etiam atque etiam rogabat, accepisset; ad ejus mentem formamque in Europa præscriptam omnia per Indias mirificè dirigebat, cùm eodem, quo ille, spiritu regeretur. Ubi quid jubebat, patris Ignatii interponebat nomen: eundem ad-

huc mortalem, sanctum, beatum, loquendo, scribendo, vocabat; litteras ad ipsum, quod supra notatum est, fixis humi genibus exarabat. Præterea chirographum, ab Ignatii epistola recisum, thecæ reliquiariæ inclusum, unâ cum officulo D. Thomæ Apostoli Patronique sui, & religiosorum formulâ votorum, ad pectus gestabat. Quod si epistolam illam, quâ jubebatur Apostolus omisâ Indiâ relictoque Oriente in Occidentem atque in Italiam reverti, non prævertisset importuna & acerba Xaverii mors; ut, nullâ interpositâ morâ, ad Præpositi vocem revolasset! Unica littera 1, quam subscriptioni suæ Ignatius addiderat, explicatis magnâ ex parte rationibus. cur ipsi reditum præcipiendum judicasset; hæc, inquam, unica littera, quâ ire juxta præscriptum monebatur, Xaverium jam Sinis licet incubantem, perlustrandique Evangelicâ luce Orientis cupidissimum, at obsequium quovis sacrificio potius gratiusque Deo præclarè intelligentem, ab extremis mundi oris, dimissa curâ spèque immensâ retrahere, aut, convenientiùs dicam, abripere omnino potuisset.

Is adeo Xaverii animus ex iis eminent litteris quas ultimas ad Ignatium dedit, Cocino ad Sinas discessurus. Infimam de se opinionem, summamque adversus Ignatium pietatem exprimens: obortasque sibi referens lacrymas inter legendam significationem desiderii, quo desiderio teneretur Ignatius videndi rursus ante suam ex hac vita migrationem Xaverii, hæc ipsa verba subdit, ex germana Possini eruditissimi versione: *Quod etsi video difficillimum, tamen nihil est quod sancta obedientia efficere nequeat.* Quo loco subit illud Divinum ex Jobo quæsitum: *Numquid mittes fulgura, & ibunt: & revertentia dicent tibi, adsumus?* Ita se viri gerere Apostolici debent, Xaverium imitati. Fulguris modo ab Occidente ad Orientem emicuerat: *sicut fulgur exisset ab Oriente, & parvisset usque in Occidentem.* Ignatio, Divinæ voluntatis interpreti, à quo missus, à quo revocatus, nâ mors intercessisset, Romæ apparuisset quàm celerrimè.

Eodè pertinet id quod ab Ezechiele accepimus de quadrigis coelestibus, de Cherubimis: *& animalia ibant, & revertentur, in similitudinem fulguris coruscantis.* Regressus iste

progressum habet. *Ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur.* Spiritu Dei aguntur filii Dei, homines Apostolici, terrestres quidam Angeli. Non retro illi respiciunt mobilitate animi, periculorum metu, incommodorum tædio, impatientiâ laborum: neque ab Evangelica redeunt peregrinatione, ab opera suscepta decedunt, nisi aut necessitate coacti, aut obedientia compulsi. Ac tunc voluntati suum constat pretium: operis etiam imperfecti, relictique ex Divino mandato, præmiû fertur obedientiæ laude cumulatam. Reverens in Europam Xaverius non se ad quietem contulisset, emeritus jam, confectisque velut stipendiis veteranus: at Heros tantis exercitationibus indefessus; & cui quantum de robore corporis inclinatio ætatis perperessioque ærumnarum detraxerat, tantum ad animi vires addiderat, ab Indiis revocatus laborem labore mutavisset. Plures quidem partes gubernandi susciperet, quam agendi: & transmarinam expeditionem, quam Evangelii præconio obierat, patrocínio absens promoveret. Sedenim priori Deus operi immori Apostolum maluit, ejusque in terrarum finibus extare sepulcrum, cujus vel aspiciendi cupiditas peregrinos exciret Apostolicos; aspectus veneratioque, molestiæ omnis & periculi pretium haberetur.

Nunc, ex duplici elogio quod reliquum est, ac multiplicem cum Elia Elifæoque Xaverii collationem ut absolvam: ex nostro Siracidâ Elifæus *in diebus suis non pertimuit Principem: & potentiâ nemo vicit illum, nec superavit illum verbum aliquod.* Equidem nobilissimam utriusque Prophetæ constantiam & fortitudinem in coarguendis Principibus jam ab initio collaudavi: sed illud in primis admirabile, quam audenter Elias Achabo Nabothi cædem exprobravit, facinoris poenam denuntiavit; & quo loco innocentis viri sanguinem linoxissent, eodem à canibus lambendum tyranni cruorem: aliis oratione acerrimâ contextis de totius regni posteritatis ac sceleratæ domûs excidio, & Achabo ipso cum impiâ uxore à canibus, à volucribus devorando. Jezabelis tamen iram prius metuerat, humanæ aliquid infirmitatis expertus: & mox filium ejus Ochoziam pertimuit; néve illi se sisteret accersitus, fulmina coelo in ac-

eerfentes devocavit. Nec porrò timorem omisit; Regemque; stratam licèt morbo, lecto affixum, ausus est adire, nisi ab Angelo corroboratus.

Timidè hoc ipse dicam in hac contentionis magnificâ specie; sed haud veritati deesse par est: Xaverius, quanquam non caruit ille quidem commercio visuque Cœlestium; neque, ut Elias, Angeli tamen hortatu, discrimen præstantis, eguit ad Reges adeundos; neque, ut Elisæus, equorum curruumque igneorum aspectabili præsidio, ad occurrendum infestis ducibus, exercitusque hostiles pervincendos. Metu nunquam perstrictus, non proceres modò Christianos, sed ethnicos ac barbaros Principes, flagitiorum censor acerrimus, quod primis est commentariis explanatum, reprehendit coram & increpavit. Minas inter & verbera dæmonum, inter procellas & naufragia, inter pestilentes morbos & funera, ubique animo constitit, semper interritus, semper invictus. Equis illo potentior; qui solus & ferarum greges, & hostium armatas copias fugarit; morbos dæmonesque expulerit, ventis fretisque imperarit; animas inferis præripuerit, corpora sepulcris revocarit?

Verùm quantacumque istâ potentiâ major hæc certè numeranda laus est, quod se ipsum habuerit semper in potestate; modestiam ubique præstiterit, & de suis rebus tam præclaris tamque arduis humillimè sentiendo, & benignissimè gravissimas injurias vexationesque perferendo. Nihil frequentia miraculorum & amplitudo, nihil animi prorsus heroica altitudo submissioni offecit & mentis & voluntatis. Quin ex Divinis humanisque Xaverius ornamentis ansam capiebat sui abjiciendi. Quod vel ex iis litteris, quas modò ad S. Ignatium ab eo datas memoravi, splendidè apparet: ubi magnam se habere Japonibus gratiam scribit; cùm, ærumnis apud eos tolerandis, in se altius ipse descenderit, peccatorumque suorum barathrum Divinæ illustrationis beneficio detexerit. Ea demum illustratione & quasi experienciâ sese intellexisse, quanto pere aliquo sui sedulo curatore indigeret; nedum curæ aliorum gerendæ esset idoneus, præfecturæque sibi com-

missæ, quâ per Indicam provinciam tot sanctas fratrum suorum animas regere haberet, quibus commendari se regendum omnino satius foret. Nam quid ego alia Xaverii dicta factâve conquiram, aut sparsa libris superioribus colligam, unde exinanitum funditus sui æstimatione virum tantum cognoscas? Quid ministeria vilissima revolvam, quæ passim Apostolicus Nuntius cuius hominum generi, tanquam omnibus cum Paulo debitor, exhibuit alacritate adeo generosâ, ipsis ut splendorem sordibus allineret?

Nec leviori admiratione digna extitit patientiæ & lenitatis illa cum justitiâ & severitate conjunctio, quam præsertim in legationis causa Sinensis probavit Indiarum Apostolus. Et huius quidem ad Evangelium promulgandum tam opportuniæ legationis disturbance in se, quasi in malorum causam caputque, transferebat pro suâ animi demissione; cum omni virtutum apparatu & operâ missionem Apostolicam adornasset; totaque in Ataidæ, Præfecti Malacensis, avaritiâ, invidiâ, furore culpa resideret. Quâ de re aliquoties jam variis occasionibus dixi. Hominem singularibus officiis antè captaverat, ut consilio ad summam Dei gloriam, animarumque immensam utilitatem suscepto faveret; adversantem obstantemque sanctis conatibus, & nefariâ iniquitate in præceptis rudentem sustentare, delinire, sanare Divinis humanisque rationibus piè studiosèque tentaverat. Mollissimis remediis non procedentibus, acriora ostenderat, pœnas ab Indiæ Governatore, à Lusitano Rege, ab ultore scelerum Deo interminatus. Quibus omnibus per obstinatum obduratamque impietatem rejectis, protritit, eò tandem redactus fuit Xaverius; ut Evangelicæ progressionis consulturus, exemploque occursum pestifero, necesse haberet furentem desperatumque Religionis adversarium ferire anathemate, & à Christianorum coetu reseccare. Tametsi non tam ferit ipse, quàm vi Pontificii diplomatis in eos lati, qui suam Fidei promulgationem impedirent atque obturbarent, jam confixum prodere voluit; declarandumque pro templis curavit, hosti sacrorum sacris esse interdictum. Hæc scilicet necessaria justitiæ severitas;

eujusmodi Paulus Corinthium flagitiosum excommunicatione perculerat. At præter illam in vindictæ cœlestis tractatione adhibitam moderationem & clementiam, quanta in professum hostem profanumque vexatorem postea charitas ab Xaverio benignitasque redundavit! Cùm publicâ effrænataque insectatione Malacensis Præfectus, heroque conjurati satellites, ita foedè importunèque sævirent in Xaverium, vix ut eum talia ethnicos inter ac barbaros ludibria exercuissent: sic cuncta excepit ac sustinuit pater, ut ne verbum quidem in Ataidam inseruerit epistolæ; quâ Regi Lusitaniæ, apud quem sanè plurimum poterat, Jacobum Pereriam oratorem ad Sinas destinatum, factisque in legationem sumptibus exhaustum, commendavit. Quam dolo interceptam Præfectus epistolam curiosè perlegit; & quamvis cœcus scelere & furiosus, tamen silentium istud in tantâ injuriarum atrocitate non potuit non mirari. Sed qui vocem accusationis nullam, nullam querelæ mittebat vir sanctissimus; interim dum tacebat Regi, Deo clamabat, non ultionem flagitans, at veniam homini perditissimo. Reconciliationis humanæ sacrificium ad aram pro Ataida quotidie offerebat: iræ Divinæ ardori lacrymis uberrimis extinguendo supplex assiduè incumbibat. Ita severitatem diluit, adeoque obruit misericordiâ Xaverius.

Jam idem cum actione quàm diligenter accuratèque contemplationem orationemque miscuit! Neque enim is erat, qui, ut multi, alios dum curaret, se ipsum negligeret. Totus in hominum Christo Redemptori lucrandorum conquisitione Apostolus esse videbatur; animis corporibusque dies noctesque ministrabat. Nihilo tamen minùs intimè agebat perpetuus cum Deo, quem spectabat unum, cui laborabât operâ dandâ mortalibus. Erumpebant crebræ ac fervidæ ex ipsius ore voces & precatiunculæ, sic tanquam emissa in cœlum jacula; etiam inter hominum congressus, etiam in somnis, animo ad cœlestia pervigili & altissimè excitato. Per ipsas urbium plateas diducere, diripere, à pectore vestem sæpe cogebatur ad levandum amoris Divini æstum intolerabilem. Quidquid nancisci

poterat vacui temporis : aut negotiis subripere , arcano cum Superis commercio tribuebat : & simul à vulgo recipiebat sese , in Christi penitus viscera immergebat. Terrâ pariter marique assiduus in supplicatione ; & in navi , vel medias inter procellas ac tempestates mente orabat tranquillissimâ : & cum exscensio fieret , raptim se in solitarium abdebat locum , Deo vacaturus ; nec rarò abripiébatur à sensibus , à terra efferebatur. Noctes quidem , jam solidas , jam dimidias , & amica illa silentia colloquio Divino ferè transigebat ; precatione quietem capiebat sopore placidissimo dulciorem.

Quanta verò Xaverii in penso Ecclesiastico persolvendo & Officio liberalitas pietasque ! Quod contrahere cum eo tempore liceret homini occupato , ut qui maximè , idque Dei proximique causâ ; producebat ultro , singulis horis u hymnum ad S. Spiritum præmittens (quem hic ego morem nominatim in documentum annoto :) frequentiq; hominum interpellatione nihil commotus , à principio hymnum eundem revocabat alacritate vehementiaque tantâ , x ut cor & caro exultarent in Deum vivum ; ac Spiritum , à quo creatus erat & naturæ ordine & gratiæ , y in Christo JESU in operibus bonis , cum suppliciter invocaret , jam copiosissimè illapsum spiraret. At sacro facièndo quæ flammæ ! quæ lacrymæ ! quæ deliciae ! Ardores illos raptusque mirificos cum aliis locis , tum capite secundo , & divinitus affusa corpori , menti infusa lumina indicavi. Solum hoc addo in hac parte ; Xaverium ab opere Apostolico interquiescentem , colligendis animi per Exercitia Spiritualia viribus , nonnunquam in speluncas ad aliquot dies sese condidisse. Quanquam in turba , in foro sic versari solebat , ut sedere in eremo videretur. Ubique adhærebat Domino , z unus cum eo spiritus ; ubique in homines se effundebat , omnibus omnia factus , Minister Christi & Dispensator mysteriorum Dei ; ac prout rem carmine signavi ,

u *Veni Creator &c.*

y *Ephes. 2.*

x *Psal. 83.*

z *I. Corinth. 6.*

Semper agens, semper collecta mente quietus.

O mirabilem felicemque colligationem & societatem, quâ virtutes componuntur inter se diversæ, amicaque conspiratione temperantur, cum altitudine animi submissio, cum severitate benignitas, cum actione contemplatio; &, quæ paucis exequenda restat, cum incensâ charitate circumspectio & prudentia! De Xaverianæ charitatis fervore plurima totis hisce commentariis exposita sunt; nec verò nulla de lumine illo prudentiæ, sed difficilis utriusque consociatio distinctè annotanda venit. Habet enim vulgò zelus impetum, sæpe cunctationem prudentiæ; & ab hac iste, ne quid inconsultè faciat, præside & moderatrice continendus ac regendus est, alioqui multa peccet honestâ mente, speciosâ voluntate.

Xaverius, quanquam Divinæ gloriæ salutisque publicæ studio tanto flagravit, ut jam non viri magis nomen sit, quàm zeli, Xaverius; haud incitatione præcipiti, sed ratione judicioque ad Evangelicam operam ferebatur. Nihil temere & præfractè moliebatur unquam; &, ut non segniter, ita nec violenter ad curationem aggrediebatur animorum. Præclare siquidem intelligebat, avidiùs quàm consideratiùs agendo omnia conturbari; & quos allici facilitate ad pœnitentiâ oportuerat, à salute per importunitatem averti & alienari. Ergo prudentissimus Apostolici muneris interpret atque tractator, opus arduum sanctæ conversionis, negotiumque omnium gravissimum, cui tota æternitatis moles incumberet, mirâ alacritate, nec minori cautione suscipiebat; pari sedulitate constantiaque gerebat. Rite consulto conciliatoque precibus, & sacrificiis, & corporis afflictationibus Deo; peregrinatione etiam in hunc finem aliquando susceptâ Meliaporem ad D. Thomæ, quo duce per Orientem utebatur; sibi nequaquam confidens, at unicè clementissimo & potentissimo Numine subnixus, Patronâ Virgine, Tutelaribus Angelis, Coelitisque aliis faventibus; Ecclesiæ universæ, ac Societatis nominatim suæ meritis fretus, ut sæpe testatur, animosè fortiterque sacras expeditiones capessebat. Ipse ab omni terreno affectu purgatus & secretus, ne quam fortè labem

à contagione malorum traheret ; virtutumque suprâ commemoratarum armis tectus & præsidio circumseptus, ignotas civitates adoriebatur barbarasque nationes ; & Christi imperio subdebat , Christi auspicio debellatas.

Neque populos tantùm quærebat generatim , verùm homines etiam singulos, Fidei pietatîque adjungendos. Atque ut peritus belli dux oppugnandas urbes diligenter explorat , tela machinasque strenuè admovet ; & quas arces apertâ expugnare vi non valeat , cuniculis invadit & subruit ; similiter in hac Christianâ militiâ Xaverius loca, tempora, speculabatur ; personas observabat , res cunctas expendebat. Si quos videbat inolitâ consuetudine peccandi ita depravatos , nomen ut ipsum horrerent confessionis, monita salutaria respuerent ; neque animis solùm , sed auribus quoque excluderent : neutiquam irruendum adversâ fronte , pugnaque veluti indictâ ratus , obrepebat sensim ; & omnes tentans muniensque sibi aditus, per altam dissimulationem dolo quodam bono securos amicis que insidiis circumveniebat humanissimè , blandis permulcebat sermonibus , officiis mollebat. Quot eâ viâ solertiâque necopinantes animos cepit ! quot in flagitio & scelere obfirmata pectora inflexit & occupavit ! quantas avaritiæ , quantas libidinis sordes absterfit & expiavit !

Dabat se in congressum improborum , civium, advenarum, militum, institorum (quod antea significatum est :) atque in eorum se gratiam insinuabat eximiâ festivitate morum , quæ decoram gravitatem nullâ ex parte corrumpere , sed aspersâ condiret suavissimè. Visendis comiter ædibus , celebrandis familiariter mensis , sagacissimè domesticas pestes odorabatur & vestigabat ; deprehensas aliâ atque aliâ paulatim occasione removebat. Quæ suspensâ manu primùm vulnera tractaverat , iis opportuna adhibebat remedia : saucios, mitem amicamque manum jam patientes, ad sanitatem reducebat. Infernorum terrore suppliciorum , coelestium præmiorum cupiditate , amoris Divini illecebrâ & dulcedine injectâ , voluptariis pellices , feneratoribus violentisque prædas injustitiæ detrahebat. Attamen qui desperatos ægros lenissimis fovebat curabat-

que

que medicamentis; idem, quàm mansuetus aliis, tam sibi austerus, suo interdum sanguine medicinam faciebat homini profligato (quem flectere ad pœnitentiam non potuerat) in ejus conspectu ad placandam cœlestem iram ferreâ se catenâ vehementissimè diverberans; & alteri, cujus teterrima peccata confessi satisfactionem in se receperat. Hic verò charitatis tam inusitatâ specie ad graviores à se ipso repetendâs pœnas accensus; miles, qui priùs bellicâ re clarus, impietate famosus, *a* exhibuerat membra sua *arma iniquitatis peccato*, exhibuit *arma justitiæ Deo*.

Ita procedebant Xaverio mille juvandi artes, & industriæ; quas illi sublime, & ad omnia præclara salubriaque versatile ingenium, multiplex raraque doctrina, & cœlestis planè sapientia suggerebat; charitas verè Apostolica passim expromebat. Id interea summè providebat egregius Pauli æmulator, nusquam ut ab ullo suorum daretur offensionis locus; ubique religionis purâ & integra constant officia. Ipse Lusitanorum Indorumque ædificationi splendide serviebat *b* verbo & factis, in virtute signorum & prodigiorum, in virtute Spiritus Sancti. Sic autem prædicavit Evangelium ad innumeras gentes; ut, quibus locis labefactata esset Fides, ruinas excitaret: ubi non esset nominatus Christus, aut ubi deleta Christi memoria, primus ædificaret; aut fundamentum, *c* ut sapiens architectus poneret, cui post alii inædificarent. Cùmque opus tantâ celeritate, quantam sæpe notavimus, faceret; ita solidum efficiebat, ut videamus apud Japonas (quod & ipse litteris prædixerat) firmam tamdiu stetisse Evangelicam *d* substructionem, frustra persecutionis tyrannicæ dirissimæq; vexationis turbinibus concussam; nec ignium furore, nec aquarum violentiâ, nec sanguinis inundatione, aut immani effossæ terræ hiatu eversam. Non ita ferebat ille cursim, quin sementem gnæviter excoleret; ut hac simili-

a Rom. 6.

b Rom. 15.

c 1. Corinth. 3.

d Matth. 7. Luc. 6.

tudine utar alterâ, item Evangelicâ : quam, sicut retuli capite superiori, contigit Relatione Consistorianâ Cardinalis à Monte, fructum celebrans ab Xaverio allatum & permanentem. Cui Cardinalitiæ voci hoc addam Pontificiæ segmentum orationis pulcherrimum; elogiumque à Magno Leone mutuatum de Principibus Apostolis Romanisque Martyribus ad meam rem transferam. Præclarum istud Divini seminis germen, in quantam sobolem germinarit, Japoniorum millia Martyrum protestantur; qui Apostolicorum æmuli triumphorum, Ecclesiam Romanam, suumque & satorem Fidei & morum cultorem Xaverium, purpuratis & longè latèque rutilantibus populis ambierunt, & quasi ex multarum honore gemmarum conferto uno diademate coronarunt.

Hactenus de Sancti Francisci Xaverii Indiarum Apostoli Thaumaturgi laboribus immensis, & virtutibus; quas, modò & alias crebrò à me laudatus Cardinalis, coram Pontifice Maximo Sacroque Collegio heroicas jure appellavit. Et quidem cunctas adeo perfectè virtutes vir divinus est complexus, ut quâ potissimum excelluerit, cum qualibet emineret, dijudicari non possit. At illud tamen verè ab Ecclesiæ oraculo, summoque Xaverianæ sanctitatis præcone Urbano VIII. pronuntiatum extat in Canonizationis Bullâ sæpè memoratâ : *Inter ceteras ejus virtutes, quasi sidus matutinum, præcipuè resplenduerat charitas.* Hæc omnes una agebat, & ministras adhibebat operi : aut universas potiùs animabat; ut in Xaverio pietas, fortitudo, patientia, ac reliquæ laudum illustrium species formam induerint charitatis. Hæc laboribus Apostoli vim pretiumque addidit : hæc Thaumaturgi miracula consecravit : probavitque insigniter hocce Augustini, de Civitate Dei libro decimo, ingeniosum ac sapiens effatum : *Omni miraculo, quod fit per hominem, majus miraculum est homo.* Nobilissimum certè prodigium Xaverius ipse, clarissimumque spectaculum extitit Deo, Angelis, hominibus. Thomas alter, alter Paulus, gentium Doctor & Apostolus. Denique, ut ad caput extrema referatur laudatio, novus Elias, tanquam currus apparuit Divinæ Gloriæ; quam cursu incita-

tissimo, spiritu coelesti, ac splendidissimo fervore circumtulit, & ad metas finesque orbis terræ magnificentissimè provexit.

Quid superest ad operis & conclusionem & fructum, nisi ut propositam Apostolicæ vitæ formam operarij sequantur Evangelici? Jam certè Xaverium piis expeditionibus addicti, etiam non suæ Societatis homines, ac sacræ missionis sodalitia in orientis obeuntisque Solis partibus varia præsidem sibi patronumque adsciverunt. Nec verò possint, qui mente sincera, *zelo secundum scientiam* & prudentiam, salutem animarum & maximè gentium conversioni incumbant, non eum intueri, quem singularibus donis meritisque ornatissimum Deus Apostolum novissimis temporibus ostendit non magis ad miraculum, quàm ad exemplum. Senecam Tacitus refert, sub mortem conversum ad amicos, esse testatum, iis se, quod pulcherrimum habebat, imaginem vitæ suæ relinquere. Arroganter ille quidem non optimum proponebat exemplar, in quo plus fortasse quid fugiendum, quàm quid sequendum, offeratur. At Xaverius immortalis, non gloriosius, quàm sanctius, exhibet his quos *beatos amicitia suâ decorat*, multiplicem vitæ suæ imaginem; quam ego partim Carminibus, partim Commentariis expressi; felicius ipsi præstantiusque, fortes affecta sedulique imitatores, Apostolici viri virtutibus & factis exprimant.

FINIS.